

Ders 24

6 Aralık 2006

Bölüm 1. Bernard Crick: *Siyaseti Savunmak*

Profesör Steven Smith: Her neyse, bugün son ders ve izlencede hatırladığım kadarıyla küreselleşme ve siyaset teorisi veya bunun gibi bir şey yazıyordu ve sanırım o zamandan beri bu son dersin konusunu biraz değiştirdim ve bugün siyaseti savunmak, siyaset savunusu hakkında konuşmak istiyorum. Bu son derste bir tür toparlama ve tembih olarak bununla ne demek istediğimi açıklamaya çalışacağım.

1962 yılında, Bernard Crick adlı bir İngiliz siyaset bilimcisi ve gazetecisi *Siyaseti Savunmak (In Defense of Politics)* başlıklı kısa, oldukça tartışmalı ve etkili bir kitap yazdı. Crick siyaset ile gruplar arası çıkar çatışmalarının güç veya hile ile değil tartışma, ikna ile çözüldüğü farklı bir insan eylemi türünü kastetmektedir. Crick'in anladığı şekliyle, bir siyasal toplum bireyler ve grupların çıkar çatışmalarının nasıl karara bağlanacağını belirleyen üzerinde anlaşılmalı kurallara göre oynandığı bir yerdir. Çok canlı ve hala okumaya değer olan bu küçük kitabı Crick *Siyaseti Savunmak* olarak adlandırdı çünkü o doğru siyaset anlayışının kendi zamanındaki belli düşünce ve pratik akımlarıyla tahrif edildiğini düşünüyordu. Bunlar arasında örneğin Sovyetler Birliği ve onun uydularında bulunan oldukça ideolojik siyaset türü, gelişmekte olan dünyada yükselen milliyetçi siyaset ve kendi döneminin Britanya'sında muhafazakârlığın adet ve geleneklere körü körüne bağlılık anlamında bazı yönleri bulunmaktadır. Sanırım bugün Crick'in savunusunu bir miktar farklı biçimde yinelemeye çalışmak önemlidir.

Crick'in anladığı şekliyle siyaset "devlet" adı verilen belli bir coğrafyayla tanımlanmış birimde cereyan eden bir şeydir. Bu tekrar etmeyi gerektirmeyecek kadar aşikar gözükabilir. Yüzyıllar boyunca *res publica* adı verilen şey vatandaşların sadakatinin uygun yeri olarak kabul edilmiştir. Bir kimsenin kendi ülkesine yönelik sevgiyi kazandırmak ya da bunun için sebepler göstermek özgün anlamıyla siyaset biliminin veya siyaset felsefesinin görevi olduğu düşünülmüştür. Klasik siyaset felsefesi vatanseverliği soylulaştırıcı bir duygu olarak kabul etmiştir. Çiçero'dan, Burke'den,

Machiavelli'den, Rousseau'dan, Lincoln'den, antik ve modern dünyaya ve birçok farklı ülke ve zamana ait yazardan Justin'den tahtaya yazmasını rica ettiğim şu pasajların bazılarını bir düşünün. Her biri önemli ifadelerde bulunuyor, Machiavelli'inkisi gibi bazıları diğerlerinden daha uç ifadeler— Machiavelli gibi bir ekstremistten başka ne beklenebilir—bazıları Burke veya Lincoln'ünki gibi daha basit ve vakur ifadeler. Fakat, her halükarda hepsi siyasetin vatan sevgisi için nedenler sunmayla ilişkili olduğuna dair görüşler ifade etmektedir.

Bölüm 2. E. M. Forster: Vatanseverlik ve Sadakat

Bugün, mamafih, vatanseverlik fikri, en azından filozoflar arasında güç zamanlar yaşamaktadır. Bu siyasal yaşamın bir olgusu olarak vatanseverliğin yok olmasının muhtemel olduğunu söylemek değildir. Tam tersine. Herhangi bir kentsel alanın 20 mil kadar dışına sürün, hepsi Amerikan vatanseverliğinin işaretleri olan, asılı bayrakları, sürücülerin vatan sevgilerini ifade eden tampon çıkartmalarını, askerlerimizi desteklememizi ve ciplerimizi sürmeye devam etmemizi söyleyen şarkılar çalan country müzik kanallarını göreceksiniz. Fakat mesele, vatanseverliğin ahlaken sorgulanabilir bir olgu haline geldiği üniversiteler ve eğitimli çevrelerde oldukça farklıdır. Herhangi bir Ivy Ligi üniversitesinde birine vatanseverliğe ilgi duyduğunuzu söyleyin sanki çocuk pornografisine ilgi duyduğunuzu söylemiş gibi muamele göreceksinizdir. Meseleyi gündeme getirin, muhtemelen duyacağınız şey, Samuel Johnson'ın, “bir alçağın son sığınağı vatanseverliktir” şeklindeki meşhur ifadesinin hemen tekrarlanması veya eğer kişi biraz daha okumuş biriyse, E. M. Forster'ın, “eğer dostum ile ülkemden birine ihanet etmek zorunda kalsaydım ülkeme ihanet etme cesaretine sahip olmak isterdim” şeklindeki meşhur ifadesidir.

Forster, meşhur İngiliz romancısı, *Howards End* ve diğer önemli kitapların yazarı, dostluğun ülkeye tercihini, özel iyinin kamusal iyi olana tercihini bir kimsenin vermesi gereken trajik ve hatta asil bir karar olarak sunar. Fakat Forster'in, bir bakıma, bize yanlış bir ikilem sunduğunu düşünüyorum. Tıpkı ihanetin bir ahlaki erdemsizlik olması gibi sadakat ahlaki bir alışkanlıktır. Birini yaşayan bireylerin diğerini tecrübe etmesi pek muhtemel değildir. Şu örneği bir düşünün. Forster Cambridge'te bu ifadeyi kullandıktan birkaç yıl sonra sanıyorum, Kim Philby, Donald Maclean ve Guy Burgess adlarında üç genç Cambridge lisans öğrencisi, bu isimlerin burada kimseye aşına

olup olmadığını bilmiyorum, ama bir zamanlar bunlar oldukça meşhur isimlerdi, ülkelerine ihanet etmeyi tercih ettiler. Yani onlar uzun yıllar boyunca Sovyet ajanları olarak Britanya haber alma servislerinde yükseldikçe yıllarca çok önemli sırları, İngiliz sırlarını, 1950'li yıllarda açığa çıkarılana değin, Moskova'ya sızdırdılar. Açığa çıkartılmaları ve Moskova'ya kaçmalarından az bir süre sonra birbirlerine ihanet etmeye başlamışlardır. Sadakat, ihanetle benzer olarak, istediğin zaman inebileceğin bir otobüs değildir. Daha ziyade, hayatın bir alanında başkalarına ihanet etmiş olanların diğer alanlarda da ihanet etmesi muhtemeldir.

Bölüm 3. Carl Schmitt ve Aristoteles: Vatanseverlik ve Sadakat

Evet, Forster dostluğu ülkeye, ülkeyi arkadaşlığa seçme konusunda bize yanlış bir tercih sunmuştur ve sanırım diğer pek çok meselede olduğu gibi bilmemiz gerekenleri bize söyleyen Aristoteles'in gözleriyle meseleye bakmanın daha anlamlı olacağını düşünüyorum. *Nikomakhos Ahlakı*'nda Aristoteles bize bütün erdemlerin, yani aklın ve kalbin tüm mükemmellikleri bir aşırılık ve noksanlık doğrusunun orta noktası olarak en iyi şekilde anlaşılacağını söyler. Erdem aşırılıklar arasında bir denge, uygun denge bulma meselesidir. Bu nedenle vatanseverliği bu açıdan değerlendirmek faydalı olabilir. Eğer vatanseverlik bir erdemse ve soruyu "eğer" diyerek soruyorum, onu karşıt iki aşırılık, karşıt iki erdemsizlik arasındaki bir orta nokta olarak görmek önemlidir. Bugün bizden siyasal olanın anlamını, doğru anlamını gizleyen erdemsizlikler nelerdir? Bir tarafta, diyebiliriz ki, vatanseverliğin aşırısı olarak kendi ülkesine mutlak bağlılık ve kendi yaşam biçiminin koşulsuz olarak iyi olduğuna inanan milliyetçi bağnazlık bulunmaktadır. Bu "doğru da olsa yanlış da olsa benim ülkem" türünden duygularda ifade edilen türden bir sadakattir. Bunun güçlü bir ifadesi, belki de en güçlü ifadesi erken yirminci yüzyıl Alman hukuk felsefecisi Carl Schmitt'in kısa kitabında bulunur.

Carl Schmitt 1921 yılında *Siyasal Kavramı* başlıklı kısa bir kitap yazdı. Burada Schmitt yoğun olarak Hobbes'tan yararlanmıştı ancak savaş durumunu, Hobbes'un savaş durumunu siyaset öncesi doğa durumuna bağlamak yerine Schmitt savaşı ve savaş hazırlığını insan yaşamının, siyasal yaşamın kaçınılmaz bir parçası olarak gördü. O, bizim birbirimizi öldürebilmemiz ve bireylerin ve birey gruplarının birbirlerine

karşı sürekli bir çatışma ve savaş durumunda olmalarından ötürü insanın tehlikeli bir hayvan olduğuna inandı. Schmitt Hobbes'un birçok önemli açıdan haklı olduğunu düşünüyordu ancak Hobbes'un yanıldığı nokta sosyal sözleşme ile yaratılacak egemen bir devletin savaşa bir son verebileceği düşüncesi idi. Tam tersine diye düşündü. Kaçınılmaz siyasal gerçek bu nedenle dost ile düşman, bizden olanlarla bize karşı olanlar arasındaki ayrımdır. Bu ayrımı, Polemarchus'un *Devlet*'te adaletin dostlara iyilik yapmak ve düşmanlara zarar vermek olduğundan bahsettiği görüşüne kadar geri giden bu ayrımı yanlış anlamak bundan çok daha derin ve öteye gidebilir.

Schmitt için bu ayrım siyasal dediği şey için merkezi idi. Siyasal ve sözcüğü bir isim olarak kullanır, biz bu kelimeyi çoğunlukla onun sıfat anlamında kullanıyoruz ama Almanya'da onu sıklıkla bir isim olarak da kullanabilirsiniz. Siyasal, en yoğun ve en aşırı husumettir ve aşırı noktaya, dost ve düşman gruplamasına yaklaştıkça daha da siyasal olur der. Dost ve düşman bizim onun siyasal dediği şeyi tecrübe etmemiz için kaçınılmaz kategorilerdir. Yaşam bu temel ayrımı içermektedir. Atina ve Sparta, Red Sox ve Yankeeler, Harvard ve Yale—Bunlar temel gruplaşmalar ve düşmanlar, dostlar ve düşmanlar. Tüm insani çağrılar, insan hakları, serbest ticaret ve benzeri, deyim yerindeyse, temel çatışma gerçeğinden ve grup dayanışması siyaseti ihtiyacından kaçınma girişimleridir. Gelecekte siyasetin bu temel gerçeği tanıma ve onun gereklerini yerine getirme cesaretine sahip olanlar tarafından belirleneceğini ümit etmiştir.

Bölüm 4. Immanuel Kant: Siyaset ötesi Kozmopolitizm

Mamafih, aşırılık ve noksanlık doğrusunun öbür ucunda, vatanseverlik noksanlığı kendisini bugün siyaset ötesi kozmopolitizm diyeceğimiz noksanlık biçiminde göstermektedir. Günümüz kozmopolitizmi büyük ölçüde Immanuel Kant adlı on sekizinci yüzyılın sonunda yazan, bir başka Alman filozofunun eseridir. Öbür taraftan Kant bizim ahlaki görevlerimiz ve yükümlülüklerimizin hiçbir ulusal veya siyasal, ya da yerel sınırlar tanımadığını, ırk, sınıf, etnisite, siyasal sadakat ve benzeri sınırlar tanımadığını vurgulamıştır. Bu bakışa göre, Kant'ın bakışına göre, bu gezegen üstünde bir yurttaşımıza başka bir insana borçlu olduğumuzdan daha fazla ahlaki yükümlülüğümüz yoktur. Vatandaşlık –tam olarak Kant'ın kendisine ait olmayan ama felsefede bir tür Kantçı akımla ilişkilendirilen bir lisanı kullanırsam—vatandaşlık

bireylere doğum rastlantısıyla verilen keyfi bir şeydir. Fakat doğum yoluyla elde edilen vatandaşlık tamamıyla saf bir genetik piyango diyebileceğimiz şeyin ürünü olduğu için ona bağlı ahlaki veya başka özel yükümlülükler yoktur. Evrensellik üzerindeki Kantçı vurgu, yani evrenselleştirilebilecek bir ahlak kanunu olduğu ve tüm insanlar için geçerli kılınabileceği vurgusu, Kant için hepimizin onun amaçlar krallığı dediği şeyin, her bireyin sadece insan olması nedeniyle eşit ahlaki değer ve saygıyı hak ettiği amaçların bir evrensel krallığının bir parçası olmamıza işaret eder.

Kant bu kozmopolit insanlık ahlaki düşüncesinin sadece, bugün bizim demokrasi diyebileceğimiz, cumhuriyetçi bir yönetim formunda gerçekleştirilebileceğine ya da daha kesin bir dille, uluslararası hukuk tarafından gözetilen veya yönetilen bir cumhuriyetler konfederasyonunda gerçekleşebileceğine inanmıştı. Kant belki de, bilmiyorum o ilk miydi, fakat o bir milletler cemiyeti fikrinin, onun meşhur denemesinin başlığı da olan, “daimi barışı” gerçekleştirebilmek için devletler arasındaki savaşı tamamıyla sona erdirecek bir milletler cemiyeti fikrinin ilk, en güçlü erken ifadesini sunmuştur. Ona göre egemenliği, mutlak egemenliği bireysel ulus devlete atfetmekte Hobbes ve Locke yanılmıştı. Kant için, devlet, bireysel devlet bir dünya cumhuriyetine, uluslararası hukuk ve barış fikri etrafında örgütlenmiş devletlerin bir dünya cumhuriyetine doğru sadece bir tür gelişimsel aşama idi. O sadece bir cumhuriyetler cemiyetinde milletler arası barışın nihayet gerçekleştirilebileceğine ve bireylerin birbirlerine araçlar değil amaçlar olarak muamele edebileceğine inanmıştır. Eğer Kant’ın düşüncesinin ne denli etkili olduğunun bir işaretini arıyorsanız, uluslararası bir milletler cemiyeti fikrinin onun yaşamından yüz yıldan fazla bir süre sonra Birinci Dünya Savaşı sonrasında yayınlanan Woodrow Wilson’un meşhur 14 ilkesinde ve daha sonra 1948 tarihli *Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi*’nde geliştirilip meyvesini verdiğini düşünebilirsiniz. Bunların hepsi şaşmaz bir biçimde Immanuel Kant’ın izini taşır.

Bölüm 5. Schmitt Kant’a Karşı: Milliyetçilik

Kozmopolitanizme Karşı

Şimdi, bu iki görüşün ikisinin de, bu görüşlerin ikisinin de, hem Schmitt’in hem Kant’ın, siyasalın doğasını gerçekten kavramadığını ileri sürmeme izin verin. En azından yeterli bir şekilde başlayayım. Tekrar Schmitt ile başlamak istiyorum.

Schmitt'in görüşünün kökü çok önemli bir insani doğruda, yani dünyanın tehlikeli, aslında, oldukça tehlikeli bir yer olduğu fikrinde bulunur. Birçok bakımdan Hobbes veya Makyavel gibi ekstrem durumu, savaş durumunu ve savaş hazırlığını alıp onu norm haline, normal durum haline getirmektedir. Bir ekstrem durum bir toplumun bizatihi var oluşunun, bizatihi bağımsızlığının tehlike altında olduğu bir durumdur ve Schmitt için her durum bir kimsenin dost ve düşmanlar arasında safını belirlemesi gereken varoluşsal bir düşmana karşı potansiyel bir ölüm kalım mücadelesidir. Onun için siyaset sadece ulusal çıkar tarafından yönlendirilen sonsuz bir güç mücadelesidir. Fakat, bana öyle geliyor ki, bir sürekli savaş ve savaşa hazırlık siyaseti Schmitt'in kendi şartlarında bile kendi kendine zarar verecektir. Örneğin, dost ve düşman arasındaki mücadele neden bir devletlerarası rekabet olsun? Bireyler ve gruplar arasındaki rekabet kolaylıkla iç politikanın bir unsuru haline de gelemes mi? Savaş neden devletler içinde olmaktan ziyade sadece devletler arasında cereyan eder? Sert rekabet ve yarışma ve dost ve düşman mantığı deyim yerindeyse sonuna kadar gitmez mi?

Schmitt'in argümanının mantığı, en azından benim anladığım kadarıyla, sadece devletlerarası savaşa değil fakat iktidara yönelik kendi arzularını ve kendi bireysel gruplarına sadakatlerini seslendiren rakip gruplar arasında süre giden iç savaflara ve iç çatışmalara da işaret etmektedir. Bu çatışma mantığının sonucu, bana göre, siyasetin reddi, siyasal gücün yeri olarak egemen devletin yıkımı olurdu. Yine, dost ve düşman tercihi bireylerden ziyade niye devletler arasında bir tercih olsun? Öyleyse şimdi Kant'ın görüşüne, kozmopolitanizme, dönmeme izin verin, çünkü Schmitt'in dost ve düşman arasındaki ayrımının sonucu siyaseti savaşla eş anlamlı hale getiriyorsa, Kantçı kozmopolitanizmin sonucu siyaset ve ahlakı birbirleriyle karıştırmaktır. Kant ve onun günümüz takipçileri egemen devleti aşmak ve onu bilinen uluslararası adalet kuralları ile ikame etmek istemektedirler. Eğer Schmitt insanın tehlikeli bir hayvan olduğuna inandıysa, Kant insanın basitçe kural takip eden hayvan olduğuna inanmıştır. Fakat Kant'ın devleti bir tür uluslararası forumla aşma arzusu hem naif hem de siyaset karşıtıdır. Eğer Hobbes kılıcın gücü olmadan anlaşmalar boş sözlerdir dediğinde haklı ise, bu uluslararası adalet kurallarını kim yürütecektir?

Kant'ın bir tür küresel adalet kavramı devletlerin olmadığı, sınırların olmadığı, kısaca, siyasetin olmadığı bir dünya isteğidir. Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kurumlar devletlerin saldırgan davranışlarını sınırlamakta kötü bir şöhrete sahip olmuş ve La Hay'deki uluslararası adalet mahkemeleri neyi kınayacaklarında oldukça seçici olmuşlardır. Böyle kurumlara dayanmanın bir başka dezavantajı insanları geleneklerinden, çoğu insanın saygı ve huşu kaynağı olarak gördüğü yerel düzenlemelerinden koparmak olacaktır. Kozmopolitan idealde kutsal olana saygı için çok az bir yer bulunmakta gibidir. Bu görüşün mantığı, Kant'ın daimi barış görüşünün mantığı, zorunlu olarak bir dünya devletine, bir dünya yönetimine götürür. Kant dahi dünya devletinin onun ruhsuz despotizm dediği şey olacağını kabul etmiştir. O, bir dünya devleti fikrine karşıydı, fakat onun görüşünün mantığı onu zorunlu olarak bu görüşe, bu doğrultuya yöneltmektedir. Daimi barışın altında yatan fikir insan hayatının kendi başına, sürülen yaşamdan bağımsız olarak bir mutlak iyi olduğudur. Böyle bir fikir, kanımca, uzun vadede sadece ahlaki çöküşe, yani kişinin hayatını ideallere, hayata bütünlük ve anlam veren az sayıda şeye adanmasına yönelik bir isteksizlik ve muktedirsizliğe yol açabilir. Kozmopolitan devlet, dünya devleti Nietzsche'nin son adam dediği kişinin evi olacaktır, hiçbir şeyin gerçekten önemli olmadığı, gerçekten öneme sahip yapılacak bir şeyin kalmadığı bir dünya, bir eğlence dünyası, bir oyun dünyası, ahlaki ciddiyetten yoksun bir dünya olurdu.

Bu iki aşırı uç, milliyetçilik ve kozmopolitanizm bugün siyasal gerçek doğasını muğlaklaştıran iki doktrin veya eğilimdir. Bu iki ekstrem her biri doğrunun bir parçasını, kısmi doğruyu kapsamaktadır. Milliyetçi, siyaseti daima özel olanla, belli devletler, belli milletler, belli halklar ve geleneklerle ilişkili görmesi anlamında kesinlikle haklıdır. Milliyetçi için özel olan, kozmopolitan olan veya evrensel olandan sonsuz derecede daha yüksek ve asil bir yerdedir. Dünyaya belli ailelerin üyeleri olarak, belli bir mahallede, belli bir devlette, ülkenin belli bir yerinde geliyoruz. Biz özel durumların bir bileşeniyiz ve bu bağlılıklar, bu özel durumlar kimliklerimize dışsal veya tesadüfî değildir. Onlar bizi biz yapan şeylerdir. Bizim özel kimliklerimizi terk etmemiz ve bir tür kozmopolitan bakış açısı kabul etmemiz, en azından ana dili İngilizce olanlar için, İngilizce konuşmaktan vazgeçip yapay sahte dil, Esperanto kullanmaya başlamamızı istemekle aynı şeydir. Sorarım, Esperanto'nun Shakespear'ı veya Milton'ı kimdir? Diğer deyişle, mükemmel olan her şey kökü olan ve özel olandan doğar. Bu ortak bağlar diyeceğiniz şeyin ahlakıdır.

Fakat diğer taraftan kozmopolitan tarafta da bir miktar doğruluk payı vardır. Biz üyesi olarak doğduğumuz belli bir milletin gelenekleri ile yaşamaya basitçe doğum rastlantısı ile mahkûm mu edilmekteyiz? Bu bizdeki en yüksek şeyi yani seçim yapabilme kapasitesini, kendimizi çevremizden soyutlayabilmemizi, nasıl yaşayacağımıza ve kim olacağımıza kendimizin karar vermemizi inkâr etmiyor mu? Bu seçim fikri, kişinin kendisi için tercihte bulunabilmesi sanırım bizim insan onurunu tecrübe etmemizin temelinde yatmaktadır. Biz insan olarak ahlaki değerimizi nasıl yaşayacağımızı, kiminle ve hangi koşullar altında yaşayacağımızı seçebilme kapasitemiz aracılığıyla tecrübe etmekteyiz. Bu tür bir ideal, bu kozmopolitan ahlak bizim belli bir durumun dışına çıkabilmemizi ve kendimizi tarafsız bir gözlemci diyebileceğimiz kişinin açısından, daha yüksek ve daha genel bir bakış açısından görmemizi mümkün kılar. Ve açıkça, böyle bir ahlak kendimizi ve toplumumuzu nasıl yargılayabileceğimiz hususunda bize eleştirel bir mesafe veya avantaj sağlar. Bu bakış açısından, aileye, dostlara, yurttaşlara yönelik yerel ve özel bağlılıklar ezici bir ahlaki ağırlık taşımazlar. Onları başka herkesi ve her şeyi gördüğümüz gibi, tarafsız, objektif olarak görmeliyiz. Bu kozmopolitanizm ahlaki olarak adlandırılabilir.

Bölüm 6. Amerikan Rejiminin Ethosu

Bu ahlakların her biri, topluluk bağları ahlaki, kozmopolitan bireycilik ahlaki, siyaset hakkındaki gerçeğe ilişkin önemli bir parçayı ifade etmekle birlikte onların hiçbirisi kendi başına noksansız değildir. Onları nasıl birleştirmeli veya ne yapmalıyız? Bir çok açıdan, bu iki ahlak, bu iki *ethos* formu Amerikan rejiminde ve Amerikan yaşam tarzının nasıl doğru olarak anlaşılması hususunda zaten büyük oranda birleştirilmiştir. Şunu bir düşünün. Amerikan rejimi gerçek manada ilk modern ulustur, yani, modern felsefenin ilkeleri üzerinde kurulmuş bir ulus. Bizim kurucu belgemiz, *Amerikan Özgürlükler Şartı* (*The Charter of American Liberties*), *Bağımsızlık Bildirgesi*, tüm insanların eşit yaratıldığı önermesine adanmıştır. Amerikan rejiminin sadakatten fazlasını gerektirdiğini, yani anlamayı, bu kurucu ilke veya önermeyi, bu önermenin daha sonra kendilerinden geliştirildiği çeşitli metinler ve tartışmaların yanı sıra verilen cevapları ve alternatifleri anlamayı gerektirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Şimdi hepimizin bildiği gibi, örneğin “tüm insanlar eşit yaratılmışlar ve elden alınamaz haklarla donatılmışlardır” önermesine inanmak bizim Platon’un *Devlet*’inde veya Aristoteles’in *Politika*’sında bulunan tüm insanların eşit olmadığı ve en iyi rejimin

filozofik bir aristokrasi tarafından yönetildiği şeklindeki karşıt argümanı göz önüne almamızı gerektirir.

Böylece kendi rejimimizi incelemek bazı açılardan onu bu evrensel alternatifler ışığında incelemek anlamına gelir. Fakat bizimkisi de hem evrensel hem de özel unsurlar içeren bir rejimdir. Yine, Amerikan rejimi Jefferson'un "kendiliğinden bilinen bir gerçek," dediği şeyin, elden alınamaz bazı hakların olduğu, bu ilkelerin sadece Amerikalılar için değil fakat tüm insanlar için, daima ve her yerde doğru olduğu gerçeği üzerine kurulmuştur. Tom Paine'in *İnsanın Hakları (The Rights of Man)* adlı eserindeki şu sözlerini bir düşünün: "Amerika'nın bağımsızlığına devletin ilkeleri ve pratikleri konusunda bir devrim, şimdi batıdan doğuya doğru ilerleyen ve devletin bireyin tecavüz edilemez hakları hakkındaki ahlak teorisi üzerine kurulduğu bir devrim eşlik etmiştir." Bir diğer ifadeyle, geleneksel bir topluluk ahlaki formu önermekten ziyade Paine'in burada önerdiği üzere Amerikan siyaseti en yüksek ve en evrensel ahlaki ilkelere bir bağlılık gerektirir. Bu Amerikan rejiminin özünün dayandığı kozmopolitan boyut gibi gözükmemektedir.

Fakat mesele burada sona ermemektedir. Jefferson ve Paine'in ilkeleri *sui generis*¹ ortaya çıkmamışlardır. Herkes Jefferson'un eşitlik ve haklar üzerine ilkelerinin temel kaynağının John Locke'un felsefesinde özellikle de *Hükümet Üzerine İkinci İnceleme*'de olduğunu herkes bilir. Locke'un modern devletin gelişiminde merkezi bir yer tuttuğunu ve üretken ve rasyonel vatandaş türü hakkındaki yeni fikrini hatırlayın. Locke'un felsefesi sadece modernitenin Machiavelli ve Hobbes gibi diğer büyük kurucuları ile konuşarak değil, fakat önemli bir anlamda en önemli temsilcileri Platon, Aristoteles, Çiçero ve Polybius olan klasik cumhuriyet geleneğine tezat olarak doğmuştur. Öyleyse, bir diğer deyişle, tam anlamıyla Amerikan vatandaşı olmak dünyadaki tüm ülkelerden sadece Amerika felsefi geleneğinin en derin ve canlı olduğu ülke olması nedeniyle bu felsefi gelenekle yoğrulmayı gerektirir. Fakat aynı zamanda Amerikan rejimi sadece bir soyut felsefi fikirler ve tartışmalar demetinin değil, bir anayasanın, tarihinin ve ayırt edici yaşam tarzının anlaşılmasını ve takdirini gerektirir. Bir rejim aşikârdır ki, felsefi doktrinler ve soyut önermeler katalogundan ibaret bir şey olmayıp ona rengini veren ve onu diğerlerinden ayırt eden belli bir ahlaki, yasal, siyasal, anayasal pratikler setine gömülmüştür.

¹ *Sui generis*: nevi şahsına münhasır (Latince) Ç.N.

Bugün veya her zaman belli bir rejimin doğru şekilde anlaşılması tarihe, sadece felsefe değil ama tarihe hâkim olmayı gerektirir. Tarih ile sosyal tarih, ekonomik tarih ve hatta kültürel tarihi değil terimin doğru anlamında tarihi, yani siyasi tarihi kastediyorum. Siyasi tarih siyasetin merkeziliğini varsayar, herhangi bir toplumun anayasasının ve en temel kanunlarının vatandaş topluluğunun karakterini ve tercihlerini nasıl şekillendirdiğini araştırır. Siyasi tarih bireyler ve grupların güç mücadelesi ile ilgilenir. O, gücün siyasal kullanımları ile, veya biraz daha açık söylemek gerekirse, gücün uğruna kullanılabileceği iki büyük amaç, yani özgürlük ve imparatorluk ile ilgilidir. Siyaset felsefesi siyasi tarih ile ilişkilidir. Esasen, siyasi tarih veya siyaset felsefesi birbirlerini tıpkı evrensel ve özelin ilişkisinde olduğu gibi gerektirir. Siyaset felsefecisi ilkeleri, rejimin altında yatan ilkeleri araştırırken, siyasi tarihçi bu ilkelerin pratikte uygulanma biçimini inceler. Siyaset felsefecisi en iyi rejim, değişmeyen ilkelere göre en iyi rejim ile ilgiliyken tarihçi belli bir zaman ve belli bir yerde, Atinalılar, Fransızlar ve Amerikalılar gibi belli bir halk için en iyi rejimin ne olduğu ile ilgilidir. Ve bu, Thucydides, Theodor Mommsen, Lord Macaulay, Henry Adams gibi en büyük siyasi tarihçilerin yaptığı şeydir. Onlar farklı rejimlerin temel ilkeleri hem nasıl ifade ettiklerini hem de onlardan nasıl ayrıldıklarını incelemişlerdir. Örneğin, Adams Jefferson yönetimi sırasında Louisiana Bölgesi'nin elde edilmesini özenli bir detaycılıkla incelerken bunu demokrasi ve sınırlı devlet hakkındaki Jeffersoncu idealler arka planını göz önünde bulundurarak yapar.

Bölüm 7. Siyaset Bilimi Çalışması Bugün Nerede Olmalı? Eğitimcileri Kim Eğitmeli?

Fakat bu bizi kendisiyle bitirmek istediğim son soruya yöneltmektedir. Siyasal olanın doğru anlaşılması ve takdir edilmesinin miras aldığımız değil ama öğretilmesi gereken bir şey olduğu meselesi. Öğretilmesi gereken her şey gibi, o öğretmenleri gerektirir. Fakat en azından bugün böyle öğretmenler nerede bulunacaklar? Çok nadiren üniversitelerde ve daha da nadiren tarih, siyaset bilimi ve iktisat bölümlerinde bulunabilir gibi gözükmekte. Polemik yapmamı affedin. Örneğin, modern tarih profesörleri geleneğe yaraşır bir saygı göstermek dışında her şeyi öğretiyor gibidirler. Bir kimse pek çok dersten dünya ulusları arasında sadece Amerika'nın ırkçılık, homofobi, gezegenin yağmalanması ve birinin hayal edebileceği diğer tüm ahlaki kötülüklerinden sorumlu olduğu izlenimini edinir. Benim kendi alanım, bir zamanlar en

mükemmel devlet adamı ve siyasetçiler tarafından sahip olunan yetenek ve sanatı belirten siyaset biliminde, yurttaşlık eğitimi, siyaseti bireysel tercihlerin oluşturulduğu ve faydaların maksimize edildiği bir pazaryeri olarak gören “oyun teorisi” denen bir şeyle ikame edildi. Öğrencilere kendilerini bu üyeler-bireylerin yaptığı gibi vatandaşlar olarak düşünmelerini öğretmek yerine, yeni siyaset bilimi bize, tercihlerini uygulayan rasyonel aktörler olarak isimlendirilen bir şey olarak muamele etmektedir. Fakat soru ne için tercihte bulunacağımız ve rasyonel tercihin nasıl uygulanacağıdır. Bu sorularda, yani en temel sorularda, bizim siyaset bilimimiz maalesef sessizdir. Sunacak ve söyleyecek hiçbir şeyi yoktur.

Tüm siyaseti seçime ve tüm seçimi de tercihe indirgeyerek yeni siyaset bilimi her ne kadar aşağı, bayağı ve uygunsuz olursa olsun her tercihe meşruiyet bahşetmeye zorlanmaktadır. Tercihlere yönelik bu türden değer tarafsızlığı nihilizm olarak bildiğimiz felsefi eğilimlere, yani bizim en derin ilkelerimiz ve kabullerimizin kör tercihlerden öte bir şey olmadığı inancına benzerdir. Evet, siyaset biliminin amacı, karıncanın davranışını inceleyen entomolog gibi siyasal topluluğun üzerinde ve dışında durmak değil fakat daha ziyade çatışmalı durumlara barış ve istikrar getirmek için yurttaşlık bilincine sahip bir arabulucu ve tartışmalara hakem olarak hizmet etmektir. Bugün siyaseti anlamak doğrultusunda ilk nedenleri sunan bu sorunlarla ve bu anlayışlarla bugün temasımızı kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyayız. Bu soruların yerini çoğu kez siyasalın içeriğini oluşturan ölüm kalım meseleleri pahasına metodoloji üzerine dar görüşlü bir yoğunlaşma almıştır.

Böylece şu soruyla bitiriyorum. Siyaset bilimi çalışması şimdi nerede olmalıdır? 13 haftalık bir giriş dersine devam ettiniz. Buradan nereye gidiyorsunuz? Karl Marx'ın zekice sorduğu gibi, “Eğitimcileri kim eğitecektir?” Onun sorduğu en iyi sorudur bu. Günümüz siyaset biliminin kapsamlı bir yeniden eğitime nasıl başlayabiliriz? Bugün size verebileceğim tek ve en iyi cevap eski kitapları okumanızdır sadece. Onlar, gerçek öğretmenlerin kıt olduğu bir dünyada bizim en iyi öğretmenlerimizdir. Burada okuduklarınıza ilave olarak gelecek okumalarınızın önüne ve ortasına Platon'un *Yasalar*'ını, Machiavelli'in *Livius Üzerine Söylev*'ini ve Montesquieu'nun rakipsiz *Kanunların Ruhunu*'nu ve tabii ki, *Federalist Makaleler*'i koyardım. Bu kitapları yazılmış oldukları ruhla okumak bir siyasal sorumluluk dersi almaktır. Tabii ki, bu veya bunlar, Jefferson, Madison, Lincoln'dan Wilson'a Roosevelt'e değin en önemli Amerikan

devlet adamlarının eserleri ve eylemleri ile tamamlanmalıdır. Ve bunlar da Marshall, Holmes, Brandeis ve Frankfurter gibi önde gelen hukuk düşünürlerimizin çalışılmasıyla desteklenmelidir. Ve nihayet bu, Perikles'ten Churchill'e, tüm dünyadan ve dünya tarihinin en önemli devlet adamları ve liderlerinin incelenmesi ile tamamlanmalıdır. Bir kez bu okumaları tamamladığınızda, bir kez bunu yaptığınızda ve derim ki sadece bunu yaptığınızda, üzerinde "Tanrı İçin, Ülke İçin, Yale İçin" yazan Branford Koleji'nin kapısında uygunca özetlendiği şekliyle bir Yale öğrencisinin yüksek ideallerine eriştiğinizi söyleyebilirsiniz. Tüm dönem boyunca gösterdiğiniz sabır ve zamanınız için teşekkür eder, gelecekte size bol şans dilerim.